

Laidiens: 16.11.1995., Nr. 178

Ministru kabineta noteikumi nr. 331

(prot. nr. 60, 9.§) Rīgā 1995. gada 7. novembrī

Likuma “Par pievienotās vērtības nodokli” normu piemērošanas noteikumi

Izdoti saskaņā ar likuma “Par nodokļiem un nodevām” 5.pantu

1. Šie noteikumi nosaka likumā “Par pievienotās vērtības nodokli” (Latvijas Vēstnesis, 1995, 49.nr.) (tālāk tekstā — “likums”) noteikto normu piemērošanas kārtību konkrētiem nodokļa maksātājiem konkrētos gadījumos.
2. Likumā lietotais termins “prece” attiecināms arī uz tādām lietām (īpašumu) kā enerģija.
3. Likuma 1.panta 2.punktā lietotais jēdziens “nelietots nekustamais īpašums” attiecināms uz:
 - 3.1. jaunuzceltām ēkām un būvēm (arī tajās iemontētām iekārtām), ja tās pēc celtniecības pabeigšanas (nodošanas ekspluatācijā) saskaņā ar pieņemšanas—nodošanas aktu netiek izmantotas saimnieciskām vajadzībām — izīrētas vai iznomātas;
 - 3.2. šo noteikumu 3.1.apakšpunktā minētajām ēkām (būvēm), ja tās tiek pārdotas gada laikā pēc celtniecības pabeigšanas (nodošanas ekspluatācijā) neatkarīgi no to izmantošanas veida līdz pārdošanas brīdim;
 - 3.3. lietotām ēkām (būvēm) pēc rekonstrukcijas (kapitālā remonta) veikšanas, ja tās tiek pārdotas gada laikā. Šajā gadījumā ar pievienotās vērtības nodokli apliekama starpība starp ēkas (būves) pārdošanas vērtību un šīs ēkas (būves) vērtību pirms rekonstrukcijas (kapitālā remonta) veikšanas;
 - 3.4. nepabeigtās celtniecības objektiem.
4. Likumā lietotais termins “pakalpojums” piemērojams likuma 1.panta 3.punktā minētajos gadījumos, kad nav piemērojams termins “prece”.
5. Nosakot celtniecības pakalpojumu vērtību, tajā iekļaujama arī celtniecības materiālu vērtība (bez pievienotās vērtības nodokļa), kurus celtniecības organizācija iegādājusies savu pakalpojumu nodrošināšanai.
6. Likumā lietotais termins “pašpatēriņš” attiecināms tikai uz paša uzņēmēja ražotajām un nodotajām precēm un paša sniegtajiem pakalpojumiem.
7. Likuma 1.panta 8.punktā minētais jēdziens “teritorijas, uz kurām attiecas īpaši muitas noteikumi” attiecināms uz teritorijām, kurās darbību regulē Ministru kabineta 1994.gada 21.jūnija noteikumi nr.161 “Par muitas noliktavām” (Latvijas Vēstnesis, 1994, 102.nr.; 1995, 51., 121., 158.nr.) un Ministru kabineta 1995.gada 27.jūnija noteikumi nr.178 “Noteikumi par beznodokļu tirdzniecības veikaliem” (Latvijas Vēstnesis, 1995, 102.nr.).

8. Tirgus vērtība preču piegādes, pašpatēriņa vai pakalpojumu sniegšanas gadījumā nosakāma, piemērojot (secīgi izmantojot vai kombinējot) šādas metodes:

8.1. pēc uzņēmuma iekšējās cenas, tas ir, cenas, par kādu apliekamā persona pārdod pašu ražoto preci vai sniedz pakalpojumus citiem patērētājiem tajā pašā taksācijas periodā (ieskaitot vidējās atlaides);

8.2. pēc ārējās tirgus cenas, tas ir, cenas, par kādu citas apliekamās personas vienādos apstākļos pārdod analogu preci vai sniedz analogus pakalpojumus;

8.3. izmaksu pieskaitīšanas metode —, aprēķinot saražotās un piegādātās preces vai sniegtā pakalpojuma pašizmaksu un apliekamās personas vai līdzīgu personu vidējo peļņas normu;

8.4. tālākpārdošanas cenu metode —, izmantojot preces iegādes cenu, kas palielināta par apliekamās personas vai līdzīgu personu vidējo peļņas normu;

8.5. izmantojot preces vai pakalpojuma vidējo statistisko vērtību valstī;

8.6. izmantojot ekspertu novērtējumu;

8.7. izmantojot Darījumu novērtējuma komisijas slēdzienu (ja radušies strīdi) Ministru kabineta 1995.gada 28.marta noteikumos nr.67 “Noteikumi par Darījumu novērtējuma komisiju” (Latvijas Vēstnesis, 1995, 53.nr.) noteiktajā kārtībā.

9. Ja tiek piegādātas importa preces, to tirgus vērtība nedrīkst būt mazāka par muitas vērtību.

10. Likuma 2.panta pirmajā daļā noteiktā visa darījumu vērtība ir apliekamās personas preču piegādes un sniegto pakalpojumu vērtība, kas apliekama ar pievienotās vērtības nodokļa 18 procentu vai 0 procentu likmi.

11. Ja starpniecības atlīdzība noteikta procentos no piegādāto preču vai sniegto pakalpojumu vērtības, likuma 2.panta trešās daļas norma piemērojama šādi:

11.1. ja starpnieks saņem papildu atlīdzību par starpniecības pakalpojumu, tā apliekama ar pievienotās vērtības nodokli.

Piemērs. Ja ar starpnieku noslēgts līgums par preču piegādi 1000 latu vērtībā (bez pievienotās vērtības nodokļa) un par starpniecības pakalpojumu noteikta papildu atlīdzība piecu procentu apmērā no līguma vērtības, starpniekam par sniegtajiem pakalpojumiem tiek samaksāts 50 latu un pievienotās vērtības nodoklis — deviņi lati, kurus starpnieks pēc priekšnodokļa atskaitīšanas iemaksā budžetā;

11.2. ja starpnieks kā starpniecības atlīdzību ietur noteiktus procentus no piegādāto preču vai pakalpojumu vērtības, starpniecības atlīdzība ar nodokli netiek aplikta, jo ar pievienotās vērtības nodokli jau ir aplikta visa piegādātās preces vai pakalpojuma vērtība. Vienlaikus starpnieks zaudē tiesības atskaitīt priekšnodokli par šiem darījumiem.

Piemērs. Starpnieks realizē biļetes 100 latu vērtībā un ietur starpniecības atlīdzību piecu procentu apmērā. Biļetes realizējot, tiek iekasēts pievienotās vērtības nodoklis — 18 latu, ko starpnieks iemaksā budžetā, savukārt starpniecības atlīdzība — pieci lati — ar pievienotās vērtības nodokli netiek aplikta.

12. Likuma 2.panta piektā daļā piemērojama, nosakot ar nodokli apliekamo preču vērtību komisijas tirdzniecībā, lombarda ķīlu izpārdošanā u.tml.

13. Likuma 2.panta piektajā daļā ietvertā norma nav piemērojama:

- 13.1. kravas ekspedīcijas pakalpojumiem, kurus sniedzot ar pievienotās vērtības nodokli apliekama tikai atlīdzība par ekspedīcijas pakalpojumiem neatkarīgi no tā, ka ekspedīcijas pakalpojumu sniedzējs saņem no pasūtītāja pilnu samaksu, arī atlīdzību par kravas transportēšanu;
- 13.2. dzīvokļu pārvaldēm, namu pārvaldēm, namīpašniekiem un citām apliekamajām personām, kuras iekasē no iedzīvotājiem maksu par komunālajiem pakalpojumiem kopā ar pievienotās vērtības nodokli un pilnā apmērā to pārskaita uzņēmumiem, kas snieguši komunālos pakalpojumus. Šādos gadījumos namu pārvaldes un citas personas ar pievienotās vērtības nodokli apliek tikai maksu par kasiera funkciju veikšanu un par to norēķinās ar budžetu;
- 13.3. tūrisma (ceļojumu) firmām, kuras iekasē no tūristiem maksu un pievienotās vērtības nodokli par kopējo tūrisma ceļazīmes vērtību, kurā iekļauta arī maksa par citu uzņēmumu (viesnīcu, transporta, sabiedriskās ēdināšanas u.c.) sniegtajiem pakalpojumiem. Šo maksu kopā ar iekasēto pievienotās vērtības nodokli tūrisma (ceļojumu) firmas pārskaita attiecīgajiem pakalpojumu sniedzējiem. Tūrisma (ceļojumu) firmas pievienotās vērtības nodokli aprēķina un iemaksā valsts budžetā tikai par pašu sniegtajiem pakalpojumiem (ceļojumu paketes veidošana, reklāmas bukletu izdošana u.tml.);
14. Likuma 2.panta sestās daļas norma nav piemērojama tarai (kastēm, konteineriem u.tml.), ja samaksa par to netiek ņemta vai tiek paredzēts līgumsods gadījumā, ja tara netiek nogādāta atpakaļ.
15. Ja par kādu no likuma 2.panta sestajā daļā minētajiem pakalpojumiem preču saņēmējs maksā atsevišķi, šī pakalpojuma vērtība preču piegādes vērtībā neietilpst. Par minētajiem pakalpojumiem un precēm samaksātais pievienotās vērtības nodoklis atlīdzībā neietilpst.
16. Piemērojot likuma 2.panta septīto daļu, saimniecisko darījumu uzskaitē jāveic par katru bārtera vai klīringa darījumu (operāciju) atsevišķi, jāizraksta rēķins un jāpārskaita nodoklis.
17. Likuma 2.panta astotajā daļā noteiktā norma nav piemērojama preču izvešanai garantijas remontam. Šādos gadījumos, ievēdot atpakaļ izremontētu preci vai bojātās preces vietā saņemtu citu (analogu) preci, pievienotās vērtības nodoklis uz valsts robežas nav jāmaksā.
18. Likuma 2.panta devītajā daļā ietvertā norma piemērojama, ja iepirktās preces un pakalpojumi kļūst par pašpatēriņa sastāvdaļu, tas ir, tiek izmantoti savu preču ražošanai vai pakalpojumu sniegšanai.
19. Likuma 3.panta pirmajā daļā minētais jēdziens “personu ar līgumu vai norunu saistītas grupas” attiecināms uz līgumsabiedrībām vai personu grupām, kas darbojas uz līgumsabiedrību darbības principu pamata. Tas nozīmē, ka personas ir noslēgušas līgumu, kas paredz veikt kopīgas saimnieciskās darbības, piemēram, kopīgi īrēt telpas, izmantot tehnoloģiskās iekārtas, algot darbiniekus u.c.
20. Piemērojot likuma 3.panta pirmo daļu, pārstāvji ir ārvalstu uzņēmumu pārstāvniecības (filiāles un nodaļas bez juridiskās personas statusa), kā arī Latvijas Republikas fiziskās un juridiskās personas, kas pārstāv ārvalstu fiziskās vai juridiskās personas.
21. Personas, iegādājoties preces vai saņemot pakalpojumus, pievienotās vērtības nodokli samaksā apliekamajai personai, kura iekasēto nodokli likumā noteiktajā kārtībā iemaksā budžetā.
22. Likuma 3.panta otrā daļa nav piemērojama darbībām, kurās budžeta institūcijas iesaistās kā valsts izpildvaras iestādes (iekasējot nodokļus, nodevas un citus maksājumus) vai kuras tiek finansētas no budžeta.
23. Piemērojot likuma 3.panta trešās daļas normu, apliekamās personas tiek reģistrētas Valsts ieņēmumu dienestā pēc to juridiskās adreses vai dzīvesvietas. Šī norma piemērojama arī ārvalstu personām, ja tās izveidojušas un reģistrējušas pastāvīgo pārstāvniecību. Ja ārvalstu personas nav izveidojušas pastāvīgo pārstāvniecību, bet veic ar

nodokli apliekamus darījumus, tām jāreģistrējas kā apliekamajām personām neatkarīgi no darījumu kopējā apjoma. Šajos gadījumos ārvalstu personas reģistrējas vienā no darījumu veikšanas vietām.

24. Likuma 3.panta ceturtajā daļā minēto jaundibināto uzņēmumu kā apliekamu personu reģistrācijas kārtību nosaka Ministru kabineta 1995.gada 27.jūnija noteikumi nr.165 "Noteikumi par kārtību, kādā jaundibinātie uzņēmumi maksā pievienotās vērtības nodokli un reģistrējas Valsts ieņēmumu dienestā kā ar pievienotās vērtības nodokli apliekamas personas" (Latvijas Vēstnesis, 1995, 101.nr.).

25. Valsts ieņēmumu dienestā reģistrētās apliekamās personas iegūst tiesības uz priekšnodokļa atskaitījumiem, sākot ar reģistrācijas dienu.

26. Atbilstīgi likuma 3.panta septītajai daļai apliekamā persona, kura vēlas izstāties no apliekamo personu reģistra, sastāda pārskatu par tiem pamatlīdzekļiem un preču materiālajām vērtībām, par kurām ir samaksāts pievienotās vērtības nodoklis un atmaksāts priekšnodoklis. Aprēķinot pamatlīdzekļu atlikušo vērtību, normas nedrīkst būt augstākas kā likuma "Par uzņēmumu ienākuma nodokli" (Latvijas Vēstnesis, 1995, 32.nr.) 13.pantā noteiktās. Par pamatlīdzekļu atlikušo vērtību aprēķinātais nodoklis jāiemaksā budžetā.

27. Apliekamā persona, kura vēlas izstāties no apliekamo personu reģistra, aprēķina nodokļa apmēru, kāds budžetā maksājams par preču materiālajām vērtībām, un atbilstīgi likuma 3.panta septītajā daļā ietvertajai normai atsevišķi nodala preču materiālās vērtības, ko tā iegādājusies laikposmā, kad tika reģistrēta kā apliekamā persona, līdz brīdim, kad iesniegusi Valsts ieņēmumu dienestā iesniegumu par izstāšanos no apliekamo personu reģistra. Ja to nav iespējams veikt, budžetā iemaksājams nodoklis par visām atlikumā esošajām preču materiālajām vērtībām.

28. Likuma 3.panta septītajā daļā minēto jēdzienu "reorganizācija" attiecina uz uzņēmuma (uzņēmējsabiedrības) pamatkapitāla samazināšanu, kas fiksēta Uzņēmumu reģistrā, vai uzņēmuma (uzņēmējsabiedrības) sadalīšanos vairākos mazākos uzņēmumos. Šādos gadījumos Valsts ieņēmumu dienests izvērtē katra uzņēmuma ar nodokli apliekamo darījumu paredzamo apjomu un lemj par uzņēmuma izslēgšanu no apliekamo personu reģistra.

29. Piemērojot likuma 3.panta devītās daļas normu, pievienotās vērtības nodoklis starpniekam jāaprēķina atbilstīgi likuma 2.panta ceturtajai daļai, turklāt starpniekam (ja tāda nav, — pakalpojuma saņēmējam) nav tiesību samaksātā nodokļa summu atskaitīt kā priekšnodokli.

30. Likuma 4.panta otrā daļa piemērojama šādi:

30.1. ja preču piegāde sākas un beidzas iekšzemē, neatkarīgi no tā, vai piegāde notikusi tikai iekšzemes teritorijā vai arī šķērsojot valsts robežu, tiek piemērota nodokļa 18 procentu likme;

30.2. ja preču piegāde sākas iekšzemē, bet beidzas citā valstī, tiek piemērota nodokļa 0 procentu likme;

30.3. ja preču piegāde sākas ārvalstīs un beidzas iekšzemē (preču imports), tiek piemērota nodokļa 18 procentu likme;

30.4. ja preču piegāde sākas un beidzas ārvalstīs, tā netiek aplikta ar nodokli.

31. Likuma 4.panta trešā daļa piemērojama arī sakaru pakalpojumiem. Piemēram, par starptautiskajām telefonsarunām jāmaksā pievienotās vērtības nodoklis par visu sarunu vērtību, ja abonents atrodas Latvijā un zvana uz ārvalstīm. Ja abonents atrodas ārvalstīs un zvana uz Latviju, pievienotās vērtības nodoklis šādai sarunai nav piemērojams.

32. Likuma 4.panta ceturtais daļas 2.punktā norādītajiem pakalpojumiem, piemērojama tāda pati nodokļa likme kā transporta pakalpojumiem. Šis nosacījums piemērojams arī trešo personu (subekspeditori, noliktavu īpašnieki,

jūras ostas, lidostas u.c.) sniegtajiem pakalpojumiem, ja minētās personas noslēgušas ar ekspeditoriem vai kravu pārvadātājiem attiecīgus līgumus par kravu apkalpošanu. Visos šajā likuma daļā minētajos gadījumos apliekamās personas pienākums ir dokumentāri pamatot nodokļa 0 procentu likmes piemērošanu atbilstīgi likuma 7.panta trešās daļas prasībām.

33. Ar regulārās satiksmes autobusiem veikto starptautisko pasažieru pārvadājumu daļa, kas veikta ārvalstīs, apliekama ar nodokļa 0 procentu likmi. Iekšzemes teritorijā veiktā pārvadājumu daļa apliekama ar nodokļa 18 procentu likmi šādi:

33.1. ja starptautiskos pasažieru pārvadājumus veic apliekamās personas, ar nodokli apliekamo pārvadājumu vērtību nosaka proporcionāli maršruta garumam iekšzemes teritorijā no kopējā maršruta garuma. Ja ir nodrošināta attiecīgā pārvadājuma vērtības faktiskā uzskaitē par iekšzemē un ārvalstīs sniegto transporta pakalpojumu vērtību, tad minētā proporcija nav jārēķina;

33.2. ja starptautiskos pasažieru pārvadājumus veic ārvalstu personas, kuras nav reģistrējušās Valsts ieņēmumu dienestā kā apliekamās personas, muitas iestāžu pienākums ir uz valsts robežas iekasēt pievienotās vērtības nodokli 18 procentu apmērā par ceļa posmu atbilstīgi maršrutam, kas tiks veikts iekšzemes teritorijā, pieņemot, ka autotransporta pakalpojuma izcenojums ir 0,25 lati par kilometru.

34. Ja starptautiskos pasažieru pārvadājumus ar neregulārās satiksmes vai pasūtījuma autobusiem veic apliekamās personas, maksa par sniegto transporta pakalpojumu daļu iekšzemē, tas ir, par autobusu padošanu klientam un citiem pakalpojumiem, kā arī pasažieru pārvadājumu vērtība maršruta daļā līdz valsts robežai un no robežas līdz atpakaļceļa galapunktam tiek aplikta ar pievienotās vērtības nodokļa 18 procentu likmi šādi:

34.1. ja pasažieru pārvadājumu vērtība tiek noteikta atkarībā no nobrauktā attāluma, ar nodokļa 18 procentu likmi apliekamo pārvadājumu vērtību nosaka proporcionāli iekšzemē nobrauktā attāluma no kopējā maršruta garuma;

34.2. ja pasažieru pārvadājumu vērtība tiek noteikta atkarībā no ceļā pavadītā laika, ar nodokļa 18 procentu likmi apliekams pārvadājuma laiks (stundās) Latvijas teritorijā proporcionāli kopējam apmaksājamam laikam, pieņemot, ka vidējais kustības ātrums Latvijas teritorijā ir 50 kilometru stundā.

35. Starptautiskie neregulārie pasažieru pārvadājumi, ko veic ārvalstu personas, kuras nav reģistrējušās kā apliekamās personas, ar nodokli ir aplikami tāpat kā regulārie starptautiskie pasažieru pārvadājumi.

36. Kravu pārvadājumiem, kas saistīti ar tiešām preču piegādēm ārpus Latvijas Republikas (preču eksports), nodokļa 0 procentu likme tiek piemērota no brīža, kad krava pieņemta pārvadāšanai ar mērķi izvest to ārpus valsts. Nodokļa 0 procentu likme piemērojama arī transporta izdevumiem, ja pēc preču eksportēšanas atpakaļceļš tiek veikts tukšgaitā.

37. To transporta pakalpojumu vērtība, kuri saistīti ar importa preču piegādi līdz valsts robežai, tiek noteikta uz valsts robežas un ir daļa no importējamo preču muitas vērtības, kas apliekama ar nodokļa 18 procentu likmi.

38. Importa preču piegāžu transporta pakalpojumi, kas veikti iekšzemē, tas ir, posmā no valsts robežas līdz preču saņēmējam, kā arī transporta izdevumi par tukšgaitā veikto ceļu, dodoties pēc importējamām precēm, tiek aplikti ar nodokļa 18 procentu likmi.

39. Ja importa preču piegādes veic ārvalstu persona, kura nav reģistrējusies Valsts ieņēmumu dienestā kā apliekamā persona, muitas iestāde uz valsts robežas iekasē pievienotās vērtības nodokli 18 procentu apmērā arī par transporta pakalpojumiem iekšzemē līdz preču nogādāšanai galapunktā, pieņemot, ka autotransporta pakalpojumu izcenojums ir 0,25 lati par kilometru.